

Проф. д-р Весна Лескошек*
и Доц. д-р Сречо Драгош
Факултет за социјална работа,
Универзитет во Љубљана,
Словенија

Prof. d-r Vesna Leskošek*
and Doc. d-r Srečo Dragoš
Faculty of social work
University of Ljubljana, Slovenia

УЛОГАТА НА УСЛОВЕНО- СТА И КОНТРОЛАТА ВО ПРАВАТА НА СОЦИЈАЛНА ПОМОШ

THE ROLE OF CONDITIONALITY AND CONTROL IN SOCIAL ASSISTANCE ENTITLEMENTS

АПСТРАКТ:

Условноста во испораката на социјалната помош обезбеди цврста основа во социјалните политики на земјите на ЕУ и пошироко. А сепак, анализите за тоа укажуваат на тоа дека целта зад неа не била решавањето на проблемите со сиромаштијата и другите социјални проблеми, туку да се намалат социјалните трошоци. За да се интегрира социјалната политика во економската политика според барањата на пазарот на трудот, беа воведени низа мерки кои ја поткопуваат социјалната комплексност, на пример, мотивација на корисниците, практики за „поттикнување“ што ги насочуваат корисниците кон посакуваните избори, стимулации и казнување за погрешните избори. Промените во социјалната политика влијаат врз професионализмот на социјалните служби, од кои се очекува да ги прилагодат своите методи на новите барања и со тоа да користат практики за уште поголемо контролирање и казни. Статијата го претставува случајот на Словенија која ги усвои идеите за силна условеност во 2005 година, за време на првата неолиберална влада. Студијата се фокусира на бихе-

ABSTRACT:

Conditionality in social assistance delivery secured a firm foothold in the social policies of EU countries and wider. And yet, the analyses of it indicates that the aim behind it was not to resolve the poverty issues and other social problems, but to reduce social expenditure. To integrate social policy into economic policy according to the labour market demands, a series of measures that underrate social complexity were introduced, for example, user motivation, “nudging” practices guiding the users towards desired choices, incentives and punishment for wrong choices. Changes in social policy affect professionalism in social services which is expected to adjust its methods to the new requirements and thus resorts to ever more controlling and punitive practices. The article presents the case of Slovenia which adopted the ideas of strong conditionality in 2005, during the first neo-liberal government. The study focuses on behavioural economics which has become part of public policies in general.

виоралната економија која стана дел од јавните политики воопшто.

Клучни зборови: условеност, бихевиорална економија, социјални парични бенефиции, сиромаштија, контрола

*Автор одговорен за кореспонденција: vesna.leskosek@fsd.uni-lj.si

ВОВЕД

Статијата ја проблематизира условеноста на социјалните бенефиции, која ја трансформира јавната перцепција на луѓето кои бараат надоместоци. Таа, исто така, ја проблематизира подреденоста на социјалната политика кон економската политика и нејзиното намалување на активацијата како главна стратегија против сиромаштијата и социјалната исклученост. Централниот аргумент во статијата е дека употребата на бихевиоралната економија во социјалната политика сè повеќе контролира, бидејќи има за цел ограничување на пристапот до социјалните бенефиции.

Моралот за обезбедување на сопственото живеење со сопствен труд е стар концепт вграден во капитализмот на 19 и 20 век (на пр. Вебер, 2003) и се рефлектира и во актуелната активациона политика како најдобар пат за социјално вклучување, од што непривилегираните социјални групи треба да извлечат најголема корист. Се верува дека условноста ги охрабрува и мотивира пасивизираните групи со тоа што ги поттикнува кон посакуваното однесување со кори-

Key words: conditionality, behaviour economics, social cash benefits, poverty, control

* Corresponding author: vesna.leskosek@fsd.uni-lj.si

Introduction

The article problematize conditionality of social benefits that transforms the public perception of people who are claiming benefits. It also problematize subordination of social policy to economic policy and the reduction of it on activation as the main strategy against poverty and social exclusion. The central argument in the article is that the use of behavioural economics in social policy is increasingly controlling as it aims at restricting the access to social benefits.

The morality of providing for one's own livelihood with one's own work is an old concept embedded in the capitalism of the 19th and 20th century (e.g. Weber, 2003) and it is reflected also in current activation policy as the best path to social inclusion, from which underprivileged social groups should derive the highest benefit. Conditionality is believed to encourage and motivate passivized groups by nudging them towards the desired behaviour using the strategy of reward and punishment. The idea behind the nudge theory is simple. It builds on the assumption that people make bad choices, which are not in their

стење на стратегијата за наградување и казнување. Идејата зад теоријата на поттикнувањето е едноставна. Таа се базира на претпоставката дека луѓето прават лоши избори, кои не се во нивна најдобра корист, така што тие треба да се стремат кон вистински избори со структурирање на просторите во кои се прават тие избори¹ (Thaler & Sunstein, 2008). Концептуалната рамка на теоријата на поттикнување е бихевиоралната економија, која е амалгам на микроекономијата, психологијата и неврологијата. Thaler и Sunstein се обидоа да ја воведат бихевиоралната економија во јавните политики, вклучително и во областа на социјалното осигурување. Токму овој премин со оддалечување од важните општествени теории кон употребата на неврологијата и бихевиоралната манипулација, е главна карактеристика на неолиберализмот кој „го потврдува биолошкиот детерминизам и ја слави пластичноста или способноста на мозокот да ја менува структурата и функцијата“ (Pitts-Taylor, 2010: 636).

Промовирањето на бихевиоралната економија во јавните политики е загрижувачко, бидејќи креаторите на политиката повеќе не се загрижени за

¹ Концептот на бихевиоралната економија се занимава со однесувањето на луѓето на пазарот, нивното сознание, мотивации, емоции, личност и слично. Таа ги бара начините да влијае на таквото однесување и ги поттикнува да донесат правилни одлуки. Бидејќи луѓето немаат време да навлегуваат длабоко во секое прашање, тие донесуваат погрешни одлуки. Тие се измамани од решенија кои не се добри за нив, па им е потребна помош за да може да донесуваат подобри одлуки. Еден од важните концепти е „архитектурата на избор“, брзо растечка „креативна“ гранка на рекламирање.

best benefit, so they need to be nudged towards right choices by structuring the spaces in which those choices are made¹ (Thaler & Sunstein, 2008). The conceptual framework of the nudge theory is behavioural economics, which is an amalgam of microeconomics, psychology and neuroscience. Thaler and Sunstein sought to introduce behavioural economics into public policies including in the area of social security. It is exactly this shift away from critical social theories towards the use of neuroscience and behavioural manipulation that is the main feature of neoliberalism which “affirms biological determinism and also celebrate plasticity, or the brain’s ability to change structure and function” (Pitts-Taylor, 2010: 636).

The promotion of behavioural economic in public policies is worrying because policy makers are not any more concerned with social relations, structures, power relations or everyday life of people who face crisis and need support from relevant experts and services. Instead, the policies focus on the assessment of individual traits and changes in individual behaviours, and endeavour to

¹ The concept of the behavioural economics is concerned with people’s behaviour on the market, their cognition, motivations, emotions, personalities and the like. It seeks the ways to influence those behaviours and nudge them towards right decisions. Since people do not have time to go deeply into every issue, they make wrong decisions. They are deceived by solutions that are not good for them, so they need help to be able to make better decisions. One of the important concepts is the “architecture of choice,” a fast growing “creative” branch of advertising.

општествените односи, структурите, односите на моќта или секојдневниот живот на луѓето кои се соочуваат со криза и на кои им треба поддршка од релевантни експерти и служби. Наместо тоа, политиките се фокусираат на проценката на индивидуалните особини и промените во индивидуалното однесување, и настојуваат да најдат начин за манипулирање со однесувањето и да ги насочат кон посакуваните резултати. Како резултат на тоа, креаторите на јавните политики сè повеќе треба да се потпрат на консултантите за односи со јавноста. На пример, поранешниот британски премиер Дејвид Камерон формираше тим во рамките на својот кабинет, Тимот за бихевиорален увид (БИТ, популарниот „Оддел за поттикување“),² кој систематски ја спроведуваше бихевиоралната економија во јавните политики. Групата ја создаде државната кампања насочена кон елиминирање на „измамничките“ побарувања за социјални бенефиции. Во реалноста, главната задача на БИТ беше да ги намали трошоците за социјалните бенефиции. Кук (2010) го цитира О’Нил, кој започна кампања против владиниот обид за „нарушување на нашите мозоци и реструктурирање на тоа како гледаме и комуницираме со светот околу нас. [...] Целта на оваа политика е да се пронајдат суптилни начини за менување на нашето однесување, не преку стариот, шефовски пристап во стилот на Блер, кој ни кажува што да правиме, туку со нудење на стимулации, преку нашето ‘подготвување’ со скриени пораки,

² Повеќе информации се достапни на: <http://www.behaviouralinsights.co.uk/about-us/>

find the way to manipulate behaviours and steer them towards the desired results. As a result, the public policies designers increasingly need to rely on public relations consultants. For example, the former UK Prime Minister David Cameron formed a cabinet team, the Behavioural Insight Team (BIT, popular “Nudge Unit”),² which systematically implemented behavioural economics into public policies. The group created the state campaign aimed at eliminating “fraudulent” claims of social benefits. In reality, BIT’s main task was to reduce expenditures for social benefits. Cook (2010) cites O’Neill who launched campaign against governmental attempt to “invade our brains and reshape how we perceive and interact with the world around us. [...] The aim of these policy is to find subtle ways to change our behaviour, not through the old, Blair-style bossy approach of telling us what to do, but by offering incentives, by ‘priming’ us with subliminal messaging, by changing the ‘choice architecture’³ of our daily lives so that we are influenced, sometimes unconsciously, to behave in what the government considers to be the right way.” (ibid.: 1).

² More information available at: <http://www.behaviouralinsights.co.uk/about-us/>

³ This term was coined by Thaler and Sunstein (2008) and refers to the practice of influencing choice by changing the manner in which options are presented to people in order to improve consumer decision-making by minimizing biases and errors that arise as the result of bounded rationality.

преку менување на „архитектурата на избор“³ од нашиот секојдневен живот, така што ние сме под влијание, понекогаш несвесно, да се однесуваме на начин што Владата го смета за вистински начин “ (ibid. : 1).

Гај Стендинг (2014) тврди дека бушевиоралната условеност значи дека луѓето можат да ја надминат сиромаштијата доколку „исполнуваат одредени услови, постапувајќи на начини што креаторите на политиката или оние што дизајнираат политики, ги сметаат за пожелни“ (ibid. : 1). Условноста се замаглува во селективност и таргетирање и како што таквата социјалната политика се оддалечува од социјалната заштита базирана на права, а со тоа и од социјалната политика базирана на човекови права. Тој наведува (ibid.) дека ова училиште на мислата довело до пролиферација на цената на трудот на глобално ниво. Вклучувањето на пазарот на трудот стана главна мерка за политика против сиромаштијата и како таква, социјалната политика е интегрирана во економската политика.

Условноста и селективноста на системот за социјална заштита е историски тематизирано прашање, всушност тоа е вградено во корени-те на дебатите за социјалната држава, вклучувајќи и дебати за тоа како социјалната држава влијае врз

³ Овој термин беше создаден од Thaler и Sunstein (2008) и се однесува на практиката на влијание врз изборот со менување на начинот на кој им се презентираат можностите на луѓето, со цел да се подобри донесувањето на одлуки на потрошувачите со минимизирање на предрасудите и грешките што произлегуваат како резултат на ограничената рационалност.

Guy Standing (2014) claims that behavioural conditionality means people can overcome poverty if »they meet certain conditions, acting in ways that policy makers, or those designing policies, regard as desirable« (ibid.: 1). Conditionality blurs into selectivity and targeting and as such social policy moves away from rights based social protection and consequently from human rights based social policy. He states (ibid.) that this school of thought has led to proliferation of workfare on global scale. Inclusion into the labour market became main policy measure against poverty and as such, social policy is integrated into economic policy.

Conditionality and selectivity of social protection system is historically thematised issue, it is actually embedded in the roots of the debates on the welfare state, including debates on how the welfare state affects the behaviour of people and their characters and also what are the consequences for the market economy. Esping-Andersen (1990) was writing on the decomodification effects. Titmuss (2006: 40-41) writes that universal rights ensure the users of services never to experience the loss of status, dignity or self-respect. No user of public services should ever experience humiliation, stigmatization or pauperism or be considered a “social burden”. For Marshall (2006: 37) the problem arises when benefits are related to class discrimination in the way that a group of beneficiaries is attributed negative traits, so they become subject to re-socialization. Ac-

однесувањето на луѓето и нивните ликови, како и кои се последиците за пазарната економија. Еспинг-Андерсен (1990) пишувал за ефектите на декомодификација. Титмус (2006: 40-41) пишува дека универзалните права гарантираат дека корисниците на услуги никогаш нема да го доживеат губењето на статусот, достоинството или самопочитта. Ниту еден корисник на јавни услуги никогаш не треба да се соочи со понижување, стигматизација или пауперизам или да се смета за „општествен товар“. За Маршал (2006: 37) проблемот се јавува кога придобивките се поврзани со класната дискриминација на начин на кој на група корисници им се припишуваат негативни особини, па затоа тие стануваат предмет на ресоцијализација. Според тоа, важно е принципот на еднаквост да се почитува како во распределбата на паричните надоместоци, така и во областите на здравството, образованието, вработувањето, возраста итн. Од друга страна, Хајек се противи на идејата за прераспределба на богатството. Според него, тоа било дискриминаторско и несоодветно на принципите на слободното општество (Хајек, 1960). Според неговите зборови, овој концепт се користи од државата „која е насочена кон социјална правда и станува првенствено прераспределувач на приходот“. Тоа секако води кон социјализам и неговите принудени и суштински арбитрарни методи “ (ibid. : 257). Мареј (1982) тврди дека социјалната држава, обезбедувајќи приход, им овозможува на луѓето да одбиваат работа или да не се посветат целосно на наоѓање на работа. Покрај

ingly, what is important is that the principle of equality is respected both in the distribution of cash benefits and within the areas of health, education, employment, age etc. On the other side, Hayek opposed the idea of wealth redistribution. In his opinion it was discriminatory and incompatible with the principles of free society (Hayek, 1960). In his words, this concept is employed by a state “that aims at ‘social justice’ and becomes ‘primarily a redistributor of income’. It is bound to lead back to socialism and its coercive and essentially arbitrary methods” (ibid.: 257). Murray (1982) argued that the welfare state, by ensuring income, enables people to refuse jobs or not commit themselves completely to finding a job. Moreover, he contended that the criteria for obtaining cash benefits affected the forms of cohabitation. In his opinion, the fact that single mothers had better chances of obtaining cash benefits encouraged the disintegration of families and changed the patterns of family life, increasing, in turn, the poverty of such families (ibid.: 15). In his perspective, the welfare state is a deviation from the just market system; it creates pathologies and alters the traditional social organization in which people could earn their livelihoods without the state’s intervention. Mead (1991) went even further by claiming that the problem faced by poor people lay with their behaviour and personal characteristics developed under the protection of the welfare state. His term for this is the “policy of dependence,” allegedly pre-

тоа, тој тврдеше дека критериумите за добивање парични надоместоци влијаеле на облиците на соживот. Според него, фактот што самохрани мајки имале подобри шанси да добијат парични надоместоци, го поттикнале распаѓањето на семејствата и ги менувале формите на семејниот живот, со што, пак, се зголемувала сиромаштијата на таквите семејства (ibid. : 15). Според неговото мислење, социјалната држава е отстапување од праведниот пазарен систем; таа создава патологии и ја менува традиционалната општествена организација во која луѓето би можеле да заработат за живот без интервенција на државата. Мид (1991) отиде уште подалеку, тврдејќи дека проблемот со кој се соочуваат сиромашните луѓе лежи во нивното однесување и личните карактеристики развиени под заштитата на социјалната држава. Неговиот термин за ова е „политиката на зависност“, со која наводно се спречуваат „невработените“ да стекнат вработување. За него, невработените лица се дисфункционални луѓе кои се карактеризираат со криминал, недостаток на образование, бездомништво и слични „патологии“, а тој ја припишува сиромаштијата само на фактот дека сиромашните луѓе се невработени и не се обидуваат да најдат работа⁴. Затоа, тој предлага структурни реформи кои ќе го елиминираат социјалниот патернализам.

Сепак, слободниот пазар може да функционира само ако индивидуалната слобода се сведе на слобода на избор (Salecl, 2010). Слободниот па-

⁴ Бауман (2005) пишува дека работната етика подразбира две премиси, од кои едната е

venting “non-workers” from entering employment. For him, non-workers are dysfunctional people characterized by crime, lack of education, homelessness and similar “pathologies,” and he attributed poverty solely to the fact that poor people were unemployed and did not try to find jobs⁴. Therefore, he proposed structural reforms that would eliminate welfare paternalism.

However, the free market can operate only if individual freedom is reduced to freedom of choice (Salecl, 2010). The free market is primarily threatened by collectivism that determine the scope and quantity of the common good, which can be enjoyed by everyone without restrictions. Access to the common good, such as education, health, dignified life and the like is protected by rights. In order for the free market to operate, it is precisely this idea that needs to be dismantled in the way that the right to freedom of choice replaces all other rights. Consequently, the role of the state

⁴ Bauman (2005) writes that the work ethic implies two premises, one of which is that “in order to get something which one needs to stay alive and happy, one must do something which is seen by others as valuable and worthy of being paid for; there are no ‘free lunches’, it is always quid pro quo [...]; you need to give first, to be given later.” (p. 5). He concludes that the work ethic was a battle for control and subordination, and a power struggle to force people to accept any work “in the name of the ethical nobility of working life, a life neither noble nor responding to their own standards of the moral decency” (p. 8). Any life, however miserable, is according to the work ethic more superior, if provided by paid labour.

зар е првенствено загрозен од колективизмите кои го одредуваат опсегот и квантитетот на општото добро, кое може да го уживаат сите без ограничувања. Пристапот до општото добро, како што се образование, здравство, достоинствен живот и слично е заштитен со права. Со цел слободниот пазар да функционира, токму оваа идеја треба да се укине на начин на кој правото на слобода на избор ги заменува сите други права. Како резултат на тоа, улогата на државата треба да се преобликува според принципот на железна тупаница⁵ (Wacquant, 2011). Кажано поинаку, улогата на државата треба да се состои во измислување на апарат кој казнува погрешен избор.

Современите трендови уште повеќе го зацврстуваат верувањето дека луѓето мора да го обезбедат својот

дека „за да добие нешто што на човек му е потребно да остане жив и среќен, тој мора да направи нешто што другите го сметаат за скапоцено и за кое вреди да се плати; нема „бесплатни ручеци“, секогаш е *quid pro quo* [...] треба да дадете прво, за да ви се даде подоцна“ (стр.5). Тој заклучува дека работната етика била битка за контрола и потчинување и борба за моќ да се присилат луѓето да прифатат каква било работа „во името на етичката благородност на работниот живот, живот ниту благороден ниту соодветен на сопствените стандарди на морална пристојност“ (стр.8). Секој живот, колку и да е беден, во согласност со работната етика е посупериорен, доколку е обезбеден со платена работа.

⁵ Аргументот на Хајек се заснова на претпоставката за невидливата рака на пазарот и железната тупаница на државата, која беше дополнително засилена од современите неокласични (неолиберални) економисти. Слободниот пазар подразбира слобода од прописи и интервенции организирани и спроведени од страна на државата. И железната тупаница од казнените погледи ги регулира нееднаквостите, предизвикани од слободниот пазар со

needs to be reshaped according to the principle of iron fist⁵ (Wacquant, 2011). Put differently, the state’s role should consist in inventing an apparatus that punishes wrong choices.

Contemporary trends ever more reinforce the belief that people must ensure their livelihood through their work, so the “active” employment policy has replaced all other social policies, or rather, social policy has succumbed to the market demand for flexible employment (Torfing, 1999: 7). The most important measure was the introduction of the Welfare-to-Work programme (Gough, Therborn, 2010 in Daly, 2011: 103) and the individualization of responsibility for the risks created by the market.

In this article, we analyse the Slovenian social policy that brought about changes in the social protection system by introducing stricter conditions and penalties for non-compliance with the expectations and rules. Our analysis will specifically focus on behavioural economics as part of those policies, that is, the profiling of the recipients of social benefits and conditionality.

⁵ Hayek’s argument is based on the assumption of the invisible hand of the market and the iron fist of the state, which was further reinforced by contemporary neo-classical (neo-liberal) economists. The free market implies freedom from regulations and interventions organized and implemented by the state. And the iron fist of the penal stares regulates inequalities, caused by the free market with extensive penal system (Wacquant, 2011).

живот преку нивната работа, така што „активната“ политика за вработување ги замени сите други социјални политики, односно, социјалната политика подлегна на побарувачката на пазарот за флексибилно вработување (Torfing, 1999: 7). Најважна мерка беше воведувањето на програмата „Социјална работа-работа“ (Gough, Therborn, 2010 во Дели, 2011: 103) и индивидуализацијата на одговорноста за ризиците создадени од пазарот.

Во оваа статија ја анализираме словенечката социјална политика која доведе до промени во системот на социјална заштита преку воведување построги услови и казни за непочитување на очекувањата и правилата. Нашата анализа посебно ќе се фокусира на бихевиоралната економија, како дел од тие политики, односно профилирањето на примателите на социјални бенефиции и условеност.

Трансформација на социјалниот систем во Словенија

Политичката транзиција во Словенија опфакати укинување на социјализмот и усвојување на капитализмот и европскиот правен систем. Една од важните разлики помеѓу претходниот и сегашниот систем е разбирањето на социјалната нееднаквост. Додека во социјализмот нееднаквоста беше игнорирана, во капитализмот таа беше прифатена како главна демаркација од социјализмот (Драгош, 2010). Првите десет години од транзицијата беа главниот ризик за сиромаштијата во Словенија. Во овој период, паричникстензивен казнен систем (Wacquant, 2011).

The transformation of the welfare system in Slovenia

Political transition in Slovenia comprised the abolition of socialism and adoption of the capitalism and the European legal system. One of the important differences between the previous and the present system is the understanding of social inequality. While in socialism inequality was ignored, in capitalism it was embraced as the main demarcation from socialism (Dragoš, 2010). The first ten years of transition were the major risk for poverty in Slovenia. In this period, cash benefits remained at the same level almost one decade and did not grow in accordance with the inflation rate (Hanžek, 1998). The fundamental change of the welfare system in Slovenia was introduced in 2005 when the country was already a full member of the EU. The *Reform Programme for the Implementation of the Lisbon Strategy* (2005) was drafted. The main goal of the program was to introduce structural reforms and the most important were changes of the welfare state. As written in the document, the role of the welfare state needed to be reformed if Slovenia was to step up social changes (ibid.: 7). This implied changes in the relations among the state and its citizens and greater entrepreneurship, as well as the transfer of responsibility for social security from the state to civil society organizations, individuals, companies and enterprise networks. To achieve this, it was necessary to “marketise so-

те надоместоци останаа на исто ниво речиси една деценија и не растеа во согласност со стапката на инфлација (Hanžek, 1998). Темелната промена на системот на социјална помош во Словенија беше воведена во 2005 година, кога земјата веќе беше полноправна членка на ЕУ. Изготвена беше Реформската програма за имплементација на Лисабонската стратегија (2005). Главната цел на оваа програма беше да се воведат структурни реформи и најважни беа промените во социјалната држава. Како што беше напишано во документот, улогата на социјалната држава требаше да се реформира ако Словенија требаше да воведо социјалните промени (ibid.: 7). Ова подразбираше промени во односите меѓу државата и нејзините граѓани и поголемо претприемништво, како и трансфер на одговорноста за социјална сигурност од државата на организациите на граѓанското општество, поединци, компании и мрежи на претпријатија. За да се постигне ова, неопходно е „да се рекламираат социјалните услуги и да се примени претприемничката логика, со што би се обезбедил преминот од социјална држава во социјално општество во кое поединците ја прифаќаат одговорноста за нивната социјална сигурност“ (ibid.: 23).

Главната промена кон која беше насочена владата беше да ги поттикне невработените лица и примателите на социјални парични надоместоци активно да бараат работа, да ги подобрат своите вештини и да прифатат повremени и привremени работни места. Поради тоа, претходниот колективен систем на социјална

cial services and apply entrepreneurial logic, which would secure the shift from the welfare state to welfare society in which individuals accept responsibility for their social security” (ibid.: 23).

The main change at which the government was aiming was to encourage the unemployed people and recipients of social cash benefits to actively seek work, improve their skills, and accept occasional and temporary jobs. The previous collective system of social protection thus had to be transformed into the system of individual needs and responsibilities. To this end, several goals were set, among them the introduction of activation paradigm; an expectation that people receiving benefits will search for a job and accept any jobs offered (up to 3 levels below their education); the prevention of the unjustified concentration of social benefits; the prevention of fraud and interaction of employment services with the social protection system.

One year after the strategy was adopted, the mentioned goals were translated into the laws regulating the cash social benefits. The Social Assistance Act was adopted in the Parliament in 2006 and came into effect on 1st of January, 2007. Among the novelties was a restriction on the savings account sum and the value of a car; the beneficiary’s apartment and property was taken into account when calculating income. The law introduced ten reasons for which a claimant fulfilling other criteria could be denied the right to social benefits; most of these

заштита мораше да се трансформира во систем на индивидуални потреби и одговорности. За таа цел, беа поставени неколку цели, меѓу кои и воведувањето парадигма за активација; очекување дека луѓето кои добиваат бенефиции ќе бараат работа и ќе прифатат какви било работни понуди (до 3 нивоа под нивното образование); спречување на неоправдана концентрација на социјални бенефиции; спречување на измама и интеракција на службите за вработување со системот на социјална заштита.

Една година по донесувањето на стратегијата, споменатите цели беа преточени во законите кои ги регулираат паричните социјални бенефиции. Законот за социјална помош беше донесен во Парламентот во 2006 година и стапи на сила на 1-ви јануари 2007 година. Меѓу новините беше ограничувањето на сумата на штедна книшка и вредноста на автомобилот; станот и имотот на корисникот беа земени предвид при пресметувањето на приходот. Законот вовеле десет причини за кои на барателот кој ги исполнува другите критериуми може да му се одземе правото на социјална помош; повеќето од нив се поврзани со начинот на кој едно лице ја изгубило својата работа. Законот дополнително пропишува дека примателите на финансиски бенефиции се должни да прифатат каква било платена или неплатена работа. Оние кои не можат да најдат работа мора да работат за хуманитарни или добротворни организации. Резултатот од промените беше големиот пад на бројот на исплатени бенефиции, првенствено поради исклучувачките услови кои го огра-

related to the way in which a person lost his/her job. The law further prescribed that recipients of financial benefits were obliged to accept any paid or unpaid work. Those who could not find a job must work for humanitarian or charity organizations. The result of the changes was a large drop in the number of paid benefits, primarily because of the excluding conditions that restricted access to social benefits. In 2006, the average monthly number of paid cash benefits was 52,910; in 2007, this figure dropped to 43,179, and in 2008 to 36,355. In the crisis year of 2009, the number of cash benefits increased only a fraction – it rose to 41,286 even though the unemployment rate was almost twice higher than in 2008 (MOLFSA, Statistics). It should be emphasized that the drop in the number of cash benefits during 2007 and 2008 should also be attributed to an increase in the employment rate, but not exclusively.

The legislation on social benefits was amended in 2010, while the campaign promoting the amendments was carried out during 2009, when the country was led by the social-democratic government. The campaign was built on arguments of welfare frauds and recipients of social benefits were portrayed as passive, avoiding work, lacking work ethics. Among other things it was stated that approximately 20% of those applying for social benefits were swindlers (The National Assembly of the RS, 2010). This was a clear lie, since Slovenia has no statistics on fraudulent prac-

ничуваат пристапот до социјални бенефиции. Во 2006 година просечниот месечен број на исплатени парични надоместоци изнесуваше 52.910; во 2007 година, оваа бројка падна на 43.179, а во 2008 година на 36.355. Во кризната 2009 година, бројот на парични надоместоци се зголеми само за мал дел - се зголеми на 41.286, иако стапката на невработеност беше речиси двојно повисока отколку во 2008 година (МОЛФСА, Статистика). Треба да се нагласи дека намалувањето на бројот на парични надоместоци во текот на 2007 и 2008 година исто така треба да се припише на зголемувањето на стапката на вработеност, но не и исклучиво на тоа.

These data simply do not exist. In reality, the campaign was carefully conceptualized to achieve consensus on the curbing of rights and restricting access to rights, and the public indeed began to believe that the recipients of benefits exploited the state. This gave rise to unfounded stories about people in Mercedes Benzes collecting social benefits, and about mothers who conceal their relations with partners to qualify for child benefits or other financial support as single mothers. Results are seen in table 1. There was a broad public consensus on the changes that should prevent people to cheat the welfare system.

Table 1: The attitude towards social cash benefits recipients

	Statemets	Agree	Don't agree
Social rights	Social security benefits in Slovenia make people lazy	51,6	25,4
	Expenditure on social security in Slovenia causes, that people are less willing to help each other	45,6	30,1
	Most of the unemployed do not really seek to find a job	44,0	30,4
	Many people manage to get cash benefits that they are not entitled to	64,5	14,6

Source: European social survey, 2016

Законот за социјални бенефиции беше изменет во 2010 година, додека кампањата за промовирање на измените и дополнувањата беше спроведена во текот на 2009 година, кога земјата беше предводена од социјал-демократската влада. Кампањата беше изградена врз основа на аргументите за измами за социјална помош и примателите на социјални бенефиции беа прикажани како пасивни

The new Social Assistance Benefits Act (O. G. RS, 61/2010) introduced several measures of control over the recipients that increased power of social services staff. They have direct online access to more than thirty databases containing recipients' information (among other things their bank accounts so they can check the spending). Approximately forty fault-based grounds were intro-

лица, лица кои избегнуваат работа, кои имаат недостаток на работна етика. Меѓу другото, беше наведено дека околу 20% од оние кои поднеле барање за социјални бенефиции биле измамници (Националниот парламент на РС, 2010). Ова беше јасна лага, бидејќи Словенија нема статистики за измамнички практики. Овие податоци едноставно не постојат. Во реалноста, кампањата беше внимателно конципирана за да се постигне консензус за ограничување на правата и ограничување на пристапот до права, а јавноста навистина почна да верува дека примателите на бенефиции ја искористиле државата. Ова доведе до неосновани приказни за луѓе во „Мерцедес Бенц“ кои добиваат социјални бенефиции и за мајките кои ги кријат своите односи со партнерите за да се квалификуваат за детски додаток или друга финансиска поддршка како самохрани мајки. Резултатите се претставени во Табела 1. Имаше широк јавен консензус за промените кои треба да ги спречат луѓето да го измамуваат системот за социјална помош.

duced for denying the social benefit or terminating it. Most of those are related to the manner in which a person lost his/her job. For example, persons who lost their jobs not through their own fault but failed to apply for legal protection, or persons who failed to complete the probation period satisfactorily, are not entitled to social benefits. Furthermore, persons who refused inclusion in active employment policy programme are also not entitled to benefits, as are not those who refused to sign a contract, or failed to fulfil the agreement on the proactive approach to the resolution of their social situation.

Табела 1: Ставот кон примателите на социјални парични надоместоци

	Изјави	Се согласувам	Не се согласувам
Социјални права	Бенефициите за социјално осигурување во Словенија ги прават луѓето мрзливи	51,6	25,4
	Трошоците за социјално осигурување во Словенија предизвикуваат, луѓето да бидат помалку подготвени да си помагаат едни на други	45,6	30,1
	Повеќето од невработените навистина не бараат за да најдат работа	44,0	30,4
	Многу луѓе успеваат да добијат парични надоместоци на кои немаат право	64,5	14,6

Извор: Европско социјално истражување, 2016 година

Новиот Закон за социјална помош (О. Г. Р.С., 61/2010) вовеле неколку мерки за контрола над примателите кои ја зголемија моќта на вработените во социјалните служби. Тие имаат директен онлајн пристап до повеќе од триесет бази на податоци кои ги содржат информациите на примателите (меѓу другото и нивните банкарски сметки за да можат да го проверат трошењето). Беа воведени околу четириесет основи за утврдување на грешка за одбивање на социјалната помош или нејзино прекинување. Повеќето од нив се поврзани со начинот на кој едно лице ја изгубило својата работа. На пример, лицата кои ги изгубиле своите работни места не поради сопствената вина, но не успеале да поднесат барање за правна заштита, или лицата кои не успеале успешно да го завршат условниот период, немаат право на социјална помош. Понатаму, лицата кои одбиле да бидат вклучени во програмата за активна политика за вработување, исто така, немаат право на бенефиции, како што

The second kind of reasons for which social benefits may be denied relates to the behaviour of recipients once they already obtained social benefits. The staff are authorized to refuse to grant benefit to a claimant who fulfils all formal conditions if they assess that the appearance of the person contradicts the information given (e.g. the person appears too smart to be poor). They also have the right to pay a home visit without prior notice and search for proof that someone's life contradicts the actual information (e.g. living in a partnership although applying as a single person). Single mothers (or fathers), for example, are required to prove that they do not have a partner, although it is not quite clear how this should be done. On introducing the amended law, the government recruited a considerable number of security guards who took care of the safety of employees, which indicates their awareness of the effects of the law.

е случајот и со оние кои одбиле да потпишат договор или не успеале да го исполнат договорот за проактивен пристап во решавањето на нивната социјална ситуација.

Вториот вид причини поради кои социјалните бенефиции може да се одбијат се однесува на однесувањето на примателите откако тие веќе добиле социјални бенефиции. Персоналот е овластен да одбие да даде надоместок на барателот кој ги исполнува сите формални услови ако оцени дека изгледот на лицето е во спротивност со дадените информации (на пример, лицето изгледа премногу паметно за да биде сиромашно). Тие, исто така, имаат право да спроведат домашна посета без претходно известување и да бараат доказ дека нечиј живот е во спротивност со конкретните информации (на пример, да живее во партнерство, иако се пријавува како едно лице). Самохраните мајки (или татковците), на пример, се обврзани да докажат дека немаат партнер, иако не е сосема јасно како тоа треба да се направи. При воведувањето на изменетиот закон, владата ангажираше значителен број на лица за обезбедување кои се грижеа за безбедноста на вработените, што укажува на нивната свесност за ефектите од законот.

Постојат две нови законски одредби кои се најважните елементи на новата социјална заштита. Една од нив е „активирање на примателите“ на социјални бенефиции. Финансиската поддршка стана - повеќе од кога било досега - тесно поврзана со вработувањето, односно, интеракцијата на лицето со пазарот на трудот - како барателот ја изгубил работата, како се

There are two new legislative provisions that are the most important elements of the new social protection. One is the “activation of the recipients” of social benefits. The financial support became – more than ever before – closely connected with the employment, or rather, the person’s interaction with the labour market – how the applicant lost the job, how he/she behaved at previous workplace, how she/he reacted to the loss of job, relation to the Employment Service, the behaviour he/she displays in looking for the job, and the manner in which he/she proves this when applying for a social benefits or extending it. The task of the staff at the social services is to scrutinize all data, write an agreement (contract) about the active approach to the unemployment issue (which the person has to sign), monitor the situation in practice and eventually impose sanctions if the agreement has not been fulfilled or the user fails to show sufficient engagement in the process. Moreover, they are authorized to refuse or terminate the right to social benefit if they assess that the user behaves contrary to the expectations. The consequences of the new legislation were evident in the reduced number of recipients of social benefits.

The consequences of the law are seen in the drop in numbers of recipients of cash benefits, presented in the table 2.

Table 2: The average number of the recipients of social benefits compared to the number of unemployed people in the period 2009-2014.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
The average number of the recipients of social benefits *	41,286	48,255	46,924	44,418	46,304	50,506
number of unemployed (in 1000)**	61,000	76,000	84,000	90,000	102,000	99,000

Source: *The Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunity (MDDSZ), statistics; ** Statistical Office of the RS, Population by activity in 1000.

однесувал на претходното работно место, како реагираше на губење на работното место, поврзаност со Службата за вработување, однесувањето што го покажува во потрага по работа и начинот на кој тоа го докажува

The drastic impact of the law is even more obvious if we look at the table showing the rise in poverty, especially among older people and women, as they lost financial benefits not arising from old age insurance.

Table 3: The risk of poverty by gender

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Together	Together	12.3	11.3	12.7	13.6	13.5	14.5	14.5	14.3
	Men	11	9.8	11.3	12.2	12.5	13.5	13.7	13
	Women	13.6	12.8	14.1	15	14.6	15.4	15.2	15.6

Source: Statistical Office of the RS

кога поднесува барање за социјална помош или ја продолжува истата. Задачата на вработените во социјалните служби е да ги прегледаат сите податоци, да напишат спогодба (договор) за активниот пристап кон прашањето за невработеност (што лицето треба да го потпише), да ја следат состојбата во пракса и на крајот да наметнат санкции ако договорот не е исполнет, или корисникот не покажува доволен ангажман во процесот. Покрај тоа, тие се овластени да го одбијат, или да го прекинат правото

Table 4 clearly shows that during the economic crisis, Slovenia became the European record holder in poverty increase, with the poverty increasing by 28 percent during the period 2009-2013. By comparison, Greece occupied the second place in the same period although it was a country with the most problematic economic situation in Europe. The depth of poverty in Slovenia also increased by 37 percent, and the long-term poverty by 23 percent, while among the children poverty increased

на социјална помош, ако оценат дека by as much as 61 percent (Dragoš, Leskošek, 2016: 91).
корисникот се однесува спротивно

Table 4: The risk of poverty among the elderly by gender

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU 27 age 75+	Altogether	21.4	20.4	18.1	17.9	15.7	14.8	15.1	15.4
	Men	17.1	16.8	14.5	14.4	12.8	11.9	11.7	12.1
	Women	24.2	22.8	20.5	20.3	17.9	16.9	17.6	17.8
Slovenia age 75+	Altogether	25.9	25.2	26	27	24.5	26	21.1	21.1
	Men	12.4	12.1	10.7	12	12	12.6	9.7	10.2
	Women	32.2	31.4	34	34.6	31.5	33.5	27.4	27.5

Source: EUROSTAT

на очекувањата. Последиците од новото законодавство беа евидентни во намалениот број на приматели на социјална помош.

Последиците од законот се гледаат во падот на бројот на приматели на парични надоместоци, прикажани во табелата 2.

Табела 2: Просечен број на приматели на социјални бенефиции во споредба со бројот на невработени лица во периодот 2009-2014 година.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Просечниот број на приматели на социјални бенефиции *	41,286	48,255	46,924	44,418	46,304	50,506
број на невработени (во 1000) **	61,000	76,000	84,000	90,000	102,000	99,000

Извор: * Министерството за труд, семејство, социјални работи и еднакви можности (MDDSZ), статистика; ** Завод за статистика на РС, Население по дејност во 1000.

Драстичното влијание на законот е уште поочигледно ако се погледне та-

белата што покажува зголемување на сиромаштијата, особено кај постарите луѓе и жени, бидејќи тие изгубиле финансиски бенефиции кои не произлегуваат од осигурување од старост.

Табела 3: Ризик од сиромаштија по пол

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Заедно	заедно	12.3	11.3	12.7	13.6	13.5	14.5	14.5	14.3
	мажи	11	9.8	11.3	12.2	12.5	13.5	13.7	13
	жени	13.6	12.8	14.1	15	14.6	15.4	15.2	15.6

Извор: Завод за статистика на РС

Табела 4 јасно покажува дека за време на економската криза, Словенија стана европски рекордер во зголемувањето на сиромаштијата, при што сиромаштијата се зголеми за 28 проценти во периодот 2009-2013 година. За споредба, Грција го зазедо второто место во истиот период, иако беше земја со најпроблематична економска ситуација во Европа. Длабочината на сиромаштијата во Словенија, исто така, се зголеми за 37 проценти, а долгорочната сиромаштија за 23 проценти, додека кај децата сиромаштијата се зголеми за дури 61 проценти (Драгош, Лескошек, 2016: 91).

Controlling nature of the changes and the impact on professional practices

The Slovenian social security legislation, reflects the changes in the EU, even though we have to recognise differences. In most of the EU states (and beyond) the recipients of financial benefits should enter activation programmes and prove that they seek for the job, while the task of various services is to support and guide them in the process but also sanction the behaviours that are not in harmony with new policies (Trbanc et al., 2015). The shifts within social

Табела 4: Ризикот од сиромаштија кај постарите лица по пол

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ЕУ 27 возраст 75+	Сите заедно	21.4	20.4	18.1	17.9	15.7	14.8	15.1	15.4
	Мажи	17.1	16.8	14.5	14.4	12.8	11.9	11.7	12.1
	Жени	24.2	22.8	20.5	20.3	17.9	16.9	17.6	17.8
Словенија возраст 75+	Сите заедно	25.9	25.2	26	27	24.5	26	21.1	21.1
	Мажи	12.4	12.1	10.7	12	12	12.6	9.7	10.2
	Жени	32.2	31.4	34	34.6	31.5	33.5	27.4	27.5

Извор: ЕВРОСТАТ

Контролирање на природата на промените и влијанието врз професионалните практики

Словенското законодавство за социјална сигурност ги одразува промените во ЕУ, иако мораме да ги препознаеме разликите. Во повеќето држави на ЕУ (и пошироко) примателите на финансиска корист треба да влезат во програмите за активирање и да докажат дека бараат работа, додека задачата на различни служби е да ги поддржат и да ги водат во процесот, но исто така и да го санкционираат однесувањето кое не е во согласност со новите политики (Trbanc et al., 2015). Промените во социјалната политика влијаат на социјалните услуги. Абрамовиц (2012) пишува дека посебни карактеристики на неолибералните политики на „намалена“ држава се зајакнување на одбраната, националната безбедност и корпоративната благосостојба и воведувањето програми за социјална помош-работа. Социјалните служби во САД на

policy affect social services. Abramovitz (2012) writes that distinct features of the neo-liberal policies of a “down-sized” state are the strengthening of defence, national security and corporate welfare, and introduction of welfare-to-work programs. The social services in the US have thus become increasingly punitive (ibid.: 43). Staff, such as social workers, psychologist and others take part in controlling, punitive and intrusive practices and policies (ibid.: 42). Their task is to transform undesired behaviours into desired ones, and the main means for achieving this are rewards and punishments. In this case, the punishment means the denial of financial benefits, or the removal from the register of the unemployed people, or some other manner of preventing access to the means of livelihood and support, while rewards include the professional services received and access to those services (Johansson, Hvinden, 2013: 43). In

тој начин стануваат сè построги во казнувањето (ibid .: 43). Персоналот, како што се социјалните работници, психологот и други, учествуваат во контролирањето, казнените и наметливи практики и политики (ibid .: 42). Нивната задача е да ги трансформираат несаканите однесувања во посакуваните, а главните средства за постигнување на ова се награди и казни. Во овој случај, казната значи одбивање на финансиски бенефиции, или отстранување од регистарот на невработените лица, или друг начин на спречување на пристапот до средствата за издршка и поддршка, додека наградите вклучуваат добиени професионални услуги и пристап до тие услуги (Johansson, Hvinden, 2013: 43). Во Словенија, во одредени случаи, наградата исто така може да биде бонус за социјални бенефиции.

Како што пишува Абрамовиц (2012), политиките за наградување и казна влијаат врз употребата на власта над корисниците на социјална помош. Практиките на дисциплинирање и контролата врз однесувањето подразбираат потреба од нови, различни методи на работа, кои ќе ги активираат и мотивираат „пасивните и зависни“ приматели на финансиски бенефиции. Различни методи на дисциплинирање се користат за да се присилат или „поттикнат“ луѓето во насока на посакуваните избори, или посакуваното однесување кое подобро се усогласува со социјалниот систем (Moffatt, 1999: 220). Важна карактеристика на овие техники е дека тие се едноставни и се базираат на класификација, рангирање и морални проценки. Лицата кои се предмет на

Slovenia, in certain cases the reward can also be a bonus to social benefits.

As Abramovitz writes (2012), the reward and punishment policies have impact on the use of power over the welfare recipients. Disciplining practices and control over the behaviour imply the need for new, different work methods, which will activate and motivate “passive and dependent” recipients of financial benefits. Various disciplining methods are used to force or “nudge” people in the direction of desired choices, or desired behaviours that better comply with the social system (Moffatt, 1999: 220). The important feature of those techniques is that they are simple and based on classification, ranking and moral assessments. The individuals who are subject to such assessments are constantly under public scrutiny, and they may be denoted as inappropriate or deviant. Although they have not committed any criminal offence, they are seen as potential offenders and this shapes our attitude towards them (ibid.: 221)

Slovenia provides a good example of this. The application form for the financial assistance includes a clause authorizing social services to access all relevant databases and carry out investigating procedures. The applicant who refuse to sign the authorization is denied access to cash benefits. In this way, the applicant legally and symbolically authorizes the staff to verify the truthfulness of the given information and explanations. He/she “voluntarily” acquiesces to power relations and ac-

такви проценки постојано се под јавен надзор и може да се означат како несоодветни или девијантни. Иако не сториле кривично дело, тие се сметаат за потенцијални престапници и тоа го обликува нашиот став кон нив (ibid .: 221)

Словенија дава добар пример за ова. Формуларот за поднесување барање за финансиска помош вклучува клаузула за овластување на социјалните служби за пристап до сите релевантни бази на податоци и за спроведување на истражни постапки. На барателот кој одбива да го потпише овластувањето му е одбиен пристап до парични надоместоци. На овој начин, барателот легално и симболично го овластува персоналот да ја потврди вистинитоста на дадените информации и објаснувања. Тој „доброволно“ се согласува со односите на власта и ги прифаќа последиците од тоа. Проверката на базите на податоци е насочена кон откривање на измами и им овозможува на вработените редовно да ги следат начинот на живот и потрошувачките практики на примателот на социјална помош и, исто така, да ги променат доколку не се во согласност со очекуваното однесување.⁶

Прегледот на истражувањето во врска со одговорот на вработените на новата задача на поттикнување на клиентите кон активацијата, открива зголемување на напнатоста помеѓу контролните и поддржувачките практики.⁶ Еден пример за ова во Словенија е таканаречениот случај „лимон“. Еден од центрите за социјална заштита има список на храна која на корисниците на еднократна парична помош им е дозволено да ја купат (да додадеме дека таквите листи се незаконски). Еден

cepts its consequences. The checking of databases is aimed at uncovering frauds and it enables the staff to monitor on the regular basis the lifestyle and consumer practices of the recipient of social benefit and moreover change them if they are not in accordance with the expected behaviour.⁶

The review of the research concerning staff response to the new task of nudging clients towards the activation revealed the increasing tension between controlling and supportive practices, with social workers resorting to various methods to resolve the situation. The practices mainly depend on the level of one's intent on changing the behaviour, or on the basic assumptions about the personality and behaviour of the user. Nybom (2011) researched the role of social work in the activation programs in Sweden and concluded that activation measures are rarely used in practice. She established that the elements

⁶ One example of this in Slovenia is so-called “lemon” case. One of the centres for social care has a list of foods which recipients of one-off financial assistance are allowed to buy (let us add here that such lists are unlawful). One of the users of assistance bought several lemons which were not included in the list. As a result, she was obliged to pay back the total amount she received, and she was prohibited from applying for assistance for the period of six months. The second example involves an unannounced visit to the user's home. Two workers visited a single mother at her home and went straight into the bedroom, acting on an anonymous tip off. On discovering two pillows on the bed, they concluded that the mother had a partner and was cheating the social system.

тики, при што социјалните работници прибегнуваат кон различни методи за решавање на ситуацијата. Практиките главно зависат од степенот на нечија намера за менување на однесувањето или на основните претпоставки за личноста и однесувањето на корисникот. Nybom (2011) ја истражувала улогата на социјалната работа во програмите за активирање во Шведска и заклучила дека мерките за активација ретко се користат во пракса. Таа утврдила дека елементите на извршување и казнување се присутни без оглед на видот на мерките за активирање и дека тие се дел од практиката на социјална работа. Оваа констатација е загрижувачка, бидејќи укажува на прагматичен одговор, кој честопати е надвор од рамките на стандардите и етиката на социјалната работа.

Многу студии се занимаваат со прашањето за контрола во рамките на социјалните служби, што е последица на неговата зависност од политичкиот систем и културниот контекст (Janowitz, 1978; Lorenz, 1994; Powel, 2001). Животните патеки на корисниците на услуги зависат од одлуките на персоналот и од нивните основни убедувања за природата на проблемот и за улогата на државата во од корисниците на помош купил неколку лимони кои не биле вклучени во списокот. Како резултат на тоа, таа била обврзана да го врати вкупниот износ што го добила, и ѝ било забрането да поднесе барање за помош во период од шест месеци. Вториот пример вклучува ненајавена посета на домот на корисникот. Двајца работници посетиле самохрана мајка во нејзиниот дом и отишле директно во спалната соба, постапувајќи по анонимна пријава. Откривајќи две перници на креветот, тие заклучиле дека мајката имала партнер и го мамела општествениот систем.

of enforcement and punishment are present regardless of the type of activation measures and that they are part of the social work practice. This finding is worrying, because it indicates a pragmatic response, which is often outside the framework of the standards and ethics of social work.

Many studies deal with the issue of control within social services, which is a consequence of its dependence on the political system and the cultural context (Janowitz, 1978; Lorenz, 1994; Powel, 2001). The life paths of service users depend on staffs' decisions and their fundamental convictions about the nature of the problem and the role of the state in their resolution (Dominelli, 1997; Hardy, 2015).

We can conclude that the changes do not only affect everyday life of people living in poverty but also have an impact on services and professional staff that have the obligation to control and to influence behaviour of people. The change is therefore complex and affects not just service delivery and entitlements of people but also what we understand to be professional, ethical and just.

нивното решавање (Dominelli, 1997; Hardy, 2015).

Можеме да заклучиме дека промените не влијаат само на секојдневниот живот на луѓето кои живеат во сиромаштија, туку исто така влијаат врз службите и стручниот кадар кој има обврска да контролира и да влијае врз однесувањето на луѓето. Затоа, промената е сложена и не влијае само на испораката на услугите и на правата на луѓето, туку и на она што го сметаме за професионално, етично и праведно.

Референци

- Abramovitz, M. (2012). Theorising the neoliberal welfare state for social work. In M. Grey, J. Midgley and S. A. Webb (Eds). *The SAGE handbook of social work*. (pp. 33-50). London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE publications.
- Bauman, Z. (2005). *Work, Consumption and the New Poor*. Maidenhead: Open University Press.
- Behavioural Insights Team (2012), *Applying behavioural insights to reduce fraud, error and debt*. Londond: Cabinet office, UK. Retrieved from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/60539/BIT_FraudErrorDebt_accessible.pdf
- Cook, M. (2010). "Brain cops" want to take over UK. *BioEdge*, 6 Nov. **Преземено од** https://www.bioedge.org/bioethics/bioethics_article/9282/ (29. 4. 2018)
- Daly, M. (2011). *Welfare. Key concepts*. Cambridge: Polity Press.
- Dominelli, L. (1997). *Sociology for social work*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan Press.
- Dragoš, S. (2010). Trangularnost in subsidiarnosti [Trangency and subsidiarity]. *Teorija in praksa : revija za družbena vprašanja*, 47 (2/3), 392-404.
- Dragoš, S., Leskošek, V. (2016). Slovenska smer [Slovenian Course]. In *Oxfam Briefing Paper 210: An economy for 1%*. (превод на словенечки) (pp. 87-125). Ljubljana: Založba *cf.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press.
- Gough, I. and Therborn, G. (2010). The global future of welfare state. In F. G. Castles, S. Leibfried, J. Lewis, H. Obinger and C. Pierson (Eds.). *The Oxford handbook of the welfare state* (pp. 741-758). Oxford: Oxford University Press.
- Влада на Република Словенија (2005). *The Reform Programme for the Implementation of the Lisbon Strategy in Slovenia*, 2005. Преземено од http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/DPK/SI_NRP_2005_SLO_kon_na_verzija__28.10.2005.pdf

- Hanžek, M. (1998), *Poročilo o človekovem razvoju, Slovenija 1998* [Human Development Report, Slovenia 1998]. Ljubljana: UMAR.
- Hardy, M. (2015). *Governing Risk: Care and Control in Contemporary Social Work*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hayek A. F. (1960). *The Constitution of Liberty*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Janowitz, M. (1978). The intellectual history of “social control”. In S. J. Roucek (Ed.). *Social control for the 1980s: A handbook for order in a democratic society* (pp. 20-46). Connecticut: Greenwood Press.
- Johansson, H. and Hvinden, B. (2013). Towards post-Marshallian framework for the analysis of social citizenship. In A. Evers and A. M. Guillemard, (Eds.). *Social policy and citizenship: The changing landscape* (pp. 35-56). Oxford: Oxford University Press.
- Lorenz W. (1994). *Social Work in a Changing Europe*. London: Routledge.
- Marshall, H. Thomas (2006). Citizenship and social class. In C. Pierson and G. F. Castles (Eds.). *The Welfare State Reader* (pp. 30-39). Cambridge: Polity Press.
- Министерство за труд, семејство, социјални работи и еднакви можности (МОЛФСА) (2017). Статистика на социјални бенефиции. Преземено од http://www.mddsz.gov.si/uvcljavlanje_pravic/statistika/denarna_socialna_pomoc/
- Mead, L. M. (1991). Why the Poor are still with us: The New Politics of the New Poverty. *The Public Interest*, 103, 320.
- Moffatt, K. (1999). Surveillance and government of the welfare recipient. In S. A. Chambon, A. Irving and L. Epstein (Eds.). *Reading Foucault for social work* (pp- 219-245). New York: Columbia University Press.
- Murray, C. A. (1982). Two Wars against Poverty: Economic Growth and the Great Society. *The Public Interest*, 62, 316.
- Nybohm, J. (2011). Activation in social work with social assistance claimants in four Swedish municipalities. *European journal of social work*, 14 (3), 339-361.
- Парламент на РС (2010). Транскрипт од *24-тата седница на Парламентот на Република Словенија*, 24. 5. 2010. Преземено од <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/evidenca?mandat=V&type=sz&uid=9E0B388CD068A4A7C1257743003563E9>
- Pitts-Taylor, V. (2010), The plastic brain: neoliberalism and the neuronal self. *Heath*, 14 (6), 635-652.
- Powel, F. (2001). *The politics of social work*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE publications.

- Salecl, R. (2010). *Choice*. London: Profile books.
- Закон за социјална помош. Службен весник на Република Словенија, 61/10.
- Standing, G. (2014). Conditionality and human rights. *News&views*, United Nations Research Institute for Social Development. Преземено од <http://www.unrisd.org/80256B3C005BE6B5/search/DDB3C96AABC2F061C1257CDD002A7BE9> (30. 4. 2018)
- Titmuss, R. (2006). Universalism vs. Selection. In C. Pierson, & G. F. Castles (Eds.). *The Welfare State Reader* (pp. 40-47). Cambridge: Polity Press.
- Thaler, H. R. and Sunstein, R. C. (2008). *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. New Haven: Yale University press.
- Torring, J (1999). Workfare with Welfare: recent reforms the Danish welfare state. *Journal of the European social policy*, 9 (1), 5-28.
- Trbanc, M., Smolej Jež, S., Lebar, L., & Dremelj, P. (2015). *Podlage za pripravo in zagon programov socialne aktivacije* [Основата за подготовка и започнување на програмата за социјална активација. Љубљана: Институт за социјална заштита на РС.
- Wacquant, L. (2003). Penalizacija revščine in vzpon neoliberalizma [Казнувањето на сиромаштијата и порастот на неолиберализмот]. *Družboslovne razprave*, 19 (43), 65-75.
- Weber, Max (2003). *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. (превод на Talcott Parsons). Minel, New York: Dover publications.

References

- Abramovitz, M. (2012). Theorising the neoliberal welfare state for social work. In M. Grey, J. Midgley and S. A. Webb (Eds). *The SAGE handbook of social work*. (pp. 33-50). London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE publications.
- Bauman, Z. (2005). *Work, Consumption and the New Poor*. Maidenhead: Open University Press.
- Behavioural Insights Team (2012), *Applying behavioural insights to reduce fraud, error and debt*. Londond: Cabinet office, UK. Retrieved from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/60539/BIT_FraudErrorDebt_accessible.pdf
- Cook, M. (2010). "Brain cops" want to take over UK. *BioEdge*, 6 Nov. Retrived from https://www.bioedge.org/bioethics/bioethics_article/9282/ (29. 4. 2018)
- Daly, M. (2011). *Welfare. Key concepts*. Cambridge: Polity Press.
- Dominelli, L. (1997). *Sociology for social work*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan Press.
- Dragoš, S. (2010). Trangularnost in subsidiarnosti [Trangency and subsidiarity]. *Teorija in praksa : revija za družbena vprašanja*, 47 (2/3), 392-404.
- Dragoš, S., Leskošek, V. (2016). Slovenska smer [Slovenian Course]. In *Oxfam Briefing Paper 210: An economy for 1%*. (Slovene translation) (pp. 87-125). Ljubljana: Založba *cf.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press.
- Gough, I. and Therborn, G. (2010). The global future of welfare state. In F. G. Castles, S. Leibfried, J. Lewis, H. Obinger and C. Pierson (Eds.). *The Oxford handbook of the welfare state* (pp. 741-758). Oxford: Oxford University Press.
- Government of the Republic of Slovenia (2005). *The Reform Programme for the Implementation of the Lisbon Strategy in Slovenia, 2005*. Retrieved from http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/DPK/SI_NRP_2005_SLO_kon_na_verzija_28.10.2005.pdf
- Hanžek, M. (1998), *Poročilo o človekovem razvoju, Slovenija 1998* [Human Development Report, Slovenia 1998]. Ljubljana: UMAR.

- Hardy, M. (2015). *Governing Risk: Care and Control in Contemporary Social Work*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hayek A. F. (1960). *The Constitution of Liberty*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Janowitz, M. (1978). The intellectual history of “social control”. In S. J. Roucek (Ed.). *Social control for the 1980s: A handbook for order in a democratic society* (pp. 20-46). Connecticut: Greenwood Press.
- Johansson, H. and Hvinden, B. (2013). Towards post-Marshallian framework for the analysis of social citizenship. In A. Evers and A. M. Guillemard, (Eds.). *Social policy and citizenship: The changing landscape* (pp. 35-56). Oxford: Oxford University Press.
- Lorenz W. (1994). *Social Work in a Changing Europe*. London: Routledge.
- Marshall, H. Thomas (2006). Citizenship and social class. In C. Pierson and G. F. Castles (Eds.). *The Welfare State Reader* (pp. 30-39). Cambridge: Polity Press.
- Ministry of labour, family, social affairs and equal opportunity (MOLFSJA) (2017). Statistics of social benefits. Retrieved from http://www.mdds.gov.si/uvcljavljanje_pravic/statistika/denarna_socialna_pomoc/
- Mead, L. M. (1991). Why the Poor are still with us: The New Politics of the New Poverty. *The Public Interest*, 103, 320.
- Moffatt, K. (1999). Surveillance and government of the welfare recipient. In S. A. Chambon, A. Irving and L. Epstein (Eds.). *Reading Foucault for social work* (pp- 219-245). New York: Columbia University Press.
- Murray, C. A. (1982). Two Wars against Poverty: Economic Growth and the Great Society. *The Public Interest*, 62, 316.
- Nybohm, J. (2011). Activation in social work with social assistance claimants in four Swedish municipalities. *European journal of social work*, 14 (3), 339-361.
- Parliament of the RS (2010). *Transcript of the 24th session of the Parliament of the Republic of Slovenia*, 24. 5. 2010. Retrieved from <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/evidenca?mandat=V&type=sz&uid=9E0B388C-D068A4A7C1257743003563E9>

- Pitts-Taylor, V. (2010), The plastic brain: neoliberalism and the neuronal self. *Heath*, 14 (6), 635-652.
- Powel, F. (2001). *The politics of social work*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE publications.
- Salecl, R. (2010). *Choice*. London: Profile books.
- Social Assistance Benefits Act. Official Gazette of the Republic of Slovenia, 61/10.
- Standing, G. (2014). Conditionality and human rights. *News&views*, United Nations Research Institute for Social Development. Retrieved from <http://www.unrisd.org/80256B3C005BE6B5/search/DDB3C96AABC2F061C1257CD-D002A7BE9> (30. 4. 2018)
- Titmuss, R. (2006). Universalism vs. Selection. In C. Pierson, & G. F. Castles (Eds.). *The Welfare State Reader* (pp. 40-47). Cambridge: Polity Press.
- Thaler, H. R. and Sunstein, R. C. (2008). *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. New Haven: Yale University press.
- Torring, J (1999). Workfare with Welfare: recent reforms the Danish welfare state. *Journal of the European social policy*, 9 (1), 5-28.
- Trbanc, M., Smolej Jež, S., Lebar, L., & Dremelj, P. (2015). *Podlage za pripravo in zagon programov socialne aktivacije* [The basis for the preparation and launching of the social activation programme]. Ljubljana: Social Protection Institute of the RS.
- Wacquant, Lööc (2003). Penalizacija revščine in vzpon neoliberalizma [The Penalization of Poverty and the Rise of Neo-Liberalism]. *Družboslovne razprave*, 19 (43), 65-75.
- Weber, Max (2003). *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. (translated by Talcott Parsons). Minela, New York: Dover publications.